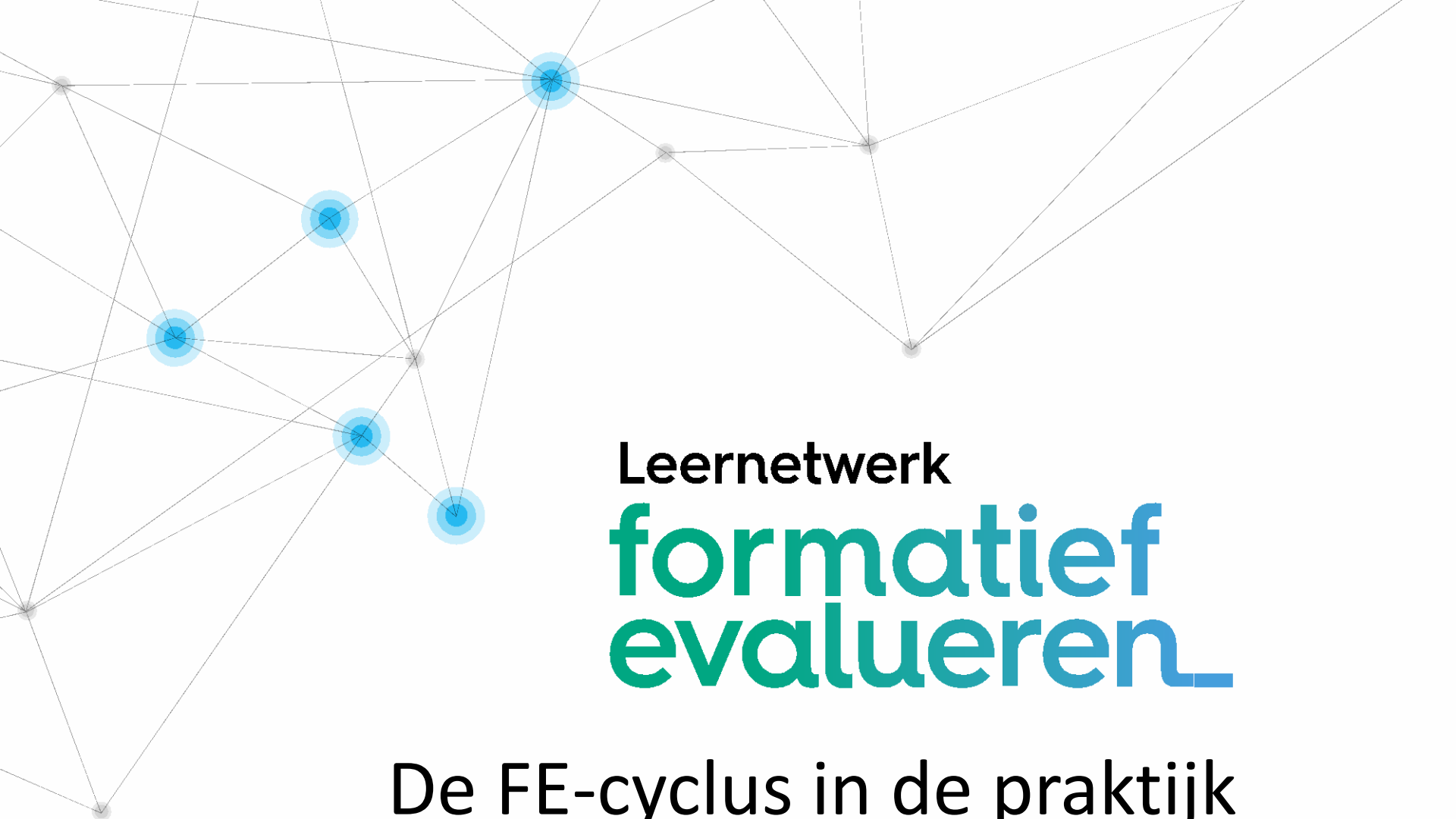

Leernetwerk **formatief evalueren**

De FE-cyclus in de praktijk

Welkom

Wie ben ik?

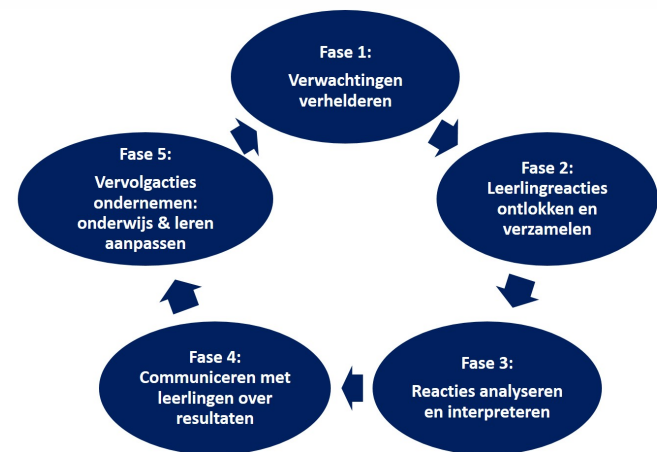
Marijke Veugen

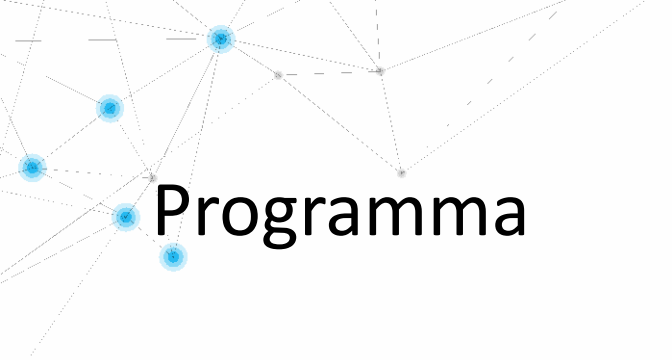
- PhD Wageningen Universiteit → formatief evalueren (FE)
- Leernetwerk FE → 13 scholen, +/- 100 docenten
- ALPO + Onderwijskunde (MSc) → PO achtergrond

Wat ga je leren?

Na de workshop:

- Weet je hoe docenten (uit het leernetwerk) de FE-cyclus in hun lesgeven inzetten.
- Herken je de verschillende fases in FE activiteiten.
- Herken je het verschil tussen een beginnend, gemiddeld en gevorderd niveau in FE.

Programma

Start (20 min.)

- Resultaten uit het onderzoek

Oefenen met de fases + discussie (50 min.)

- FE activiteiten doornemen
- Oefenen met herkennen van de fases
- In discussie: wat is het verschil tussen een beginnende, gemiddelde en gevorderde docent

Afronding (5 min.)

- Wat neem je mee?
- Vragen?

Start

Resultaten uit het onderzoek

Wat is formatief evalueren?

Alle activiteiten die leerlingen en docent uitvoeren om de leeractiviteiten van leerlingen in kaart te brengen, te interpreteren en te gebruiken om betere beslissingen te maken over vervolgstappen (Black & Wiliam, 2008)

Waarom...

... een leernetwerk?

Omdat er behoefte is in de praktijk om meer met FE te gaan doen, maar de vraag is hoe? → FE cyclus

En omdat we weten dat samen (langdurig) leren, ontwerpen, uitproberen en reflecteren werkt.

... dit onderzoek?

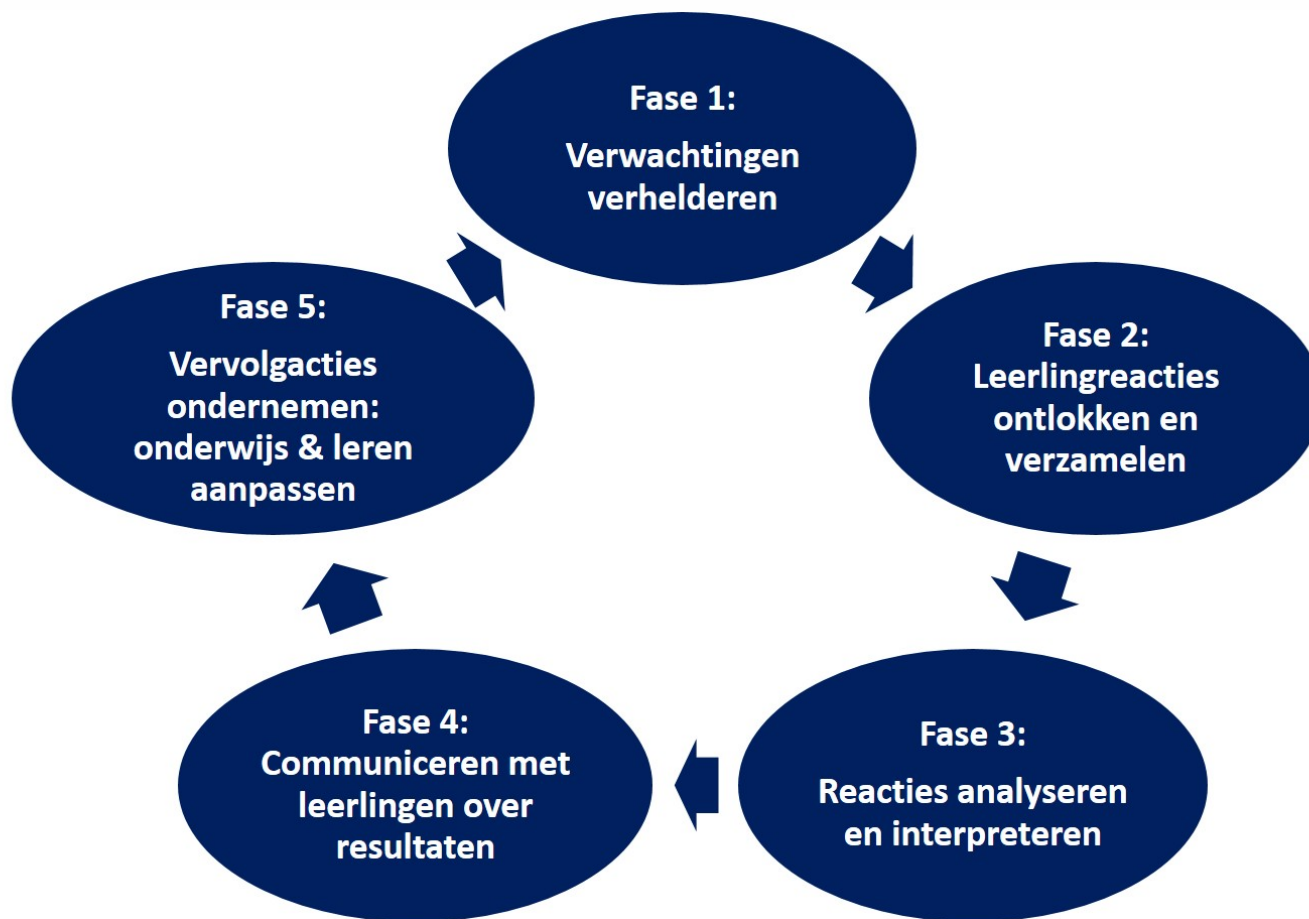
Omdat we meer willen weten over hoe de docent FE inzet in de klas...

En hoe (de trainingen met) de FE cyclus daarbij worden vormgegeven → samenhang tussen fases?

En om te zien wat voor effect dit heeft bij leerlingen.

De FE-cyclus

Review studie Gulikers en Baartman (2017)

Leernetwerk

**3 dagen
landelijk**

In vakken

In schoolteams

**2 dagen
op eigen locatie**

Tussendoor

x4

Het Leernetwerk

Leernetwerk
**formatief
evalueren**

Deze studie

Hoe gebruiken docenten uit het leernetwerk de FE-cylcus
op dit moment? (1e meting)

Doc
en
ten

Vragenlijst
docenten
(n = 90)

Observaties
docenten
(n = 15)

Interviews
docenten
(n = 15)

Leer
ling
en

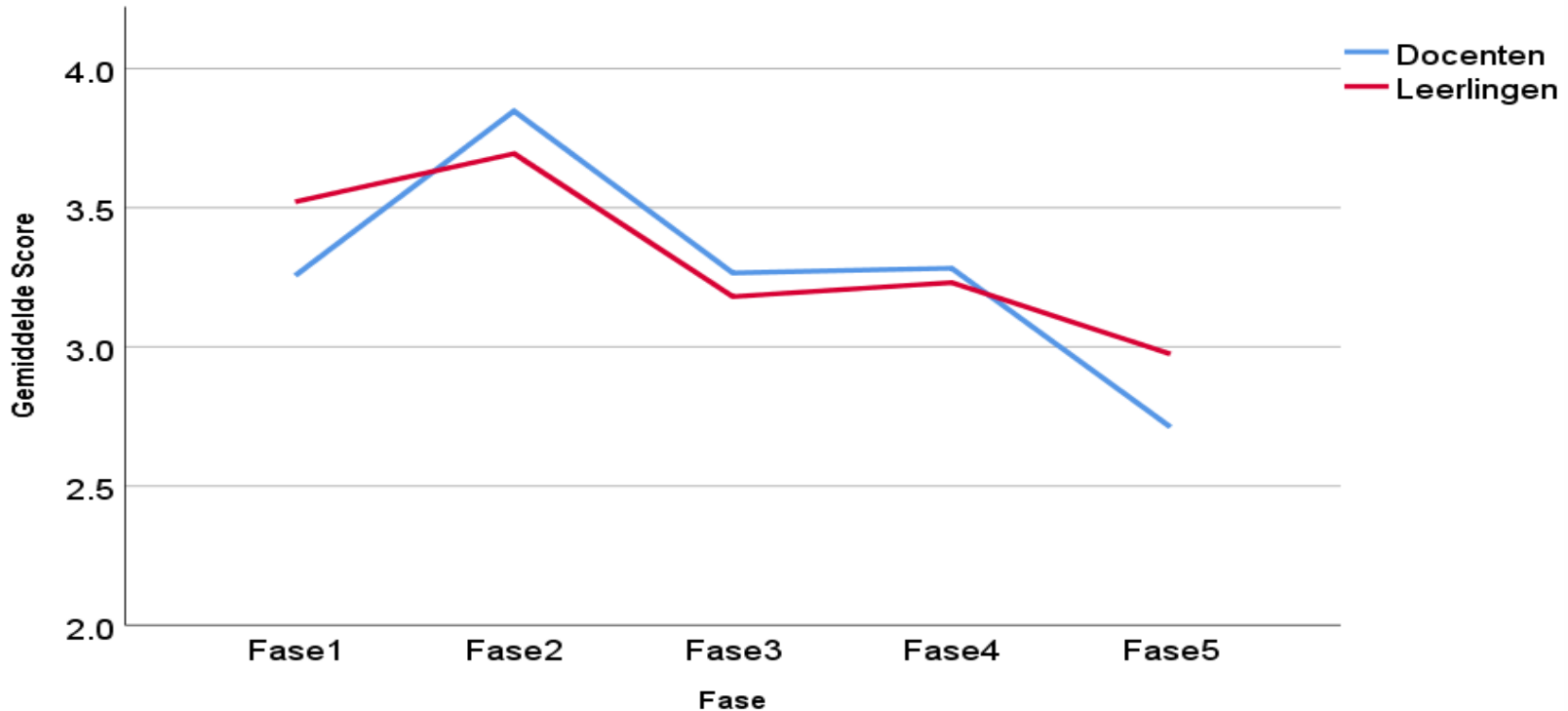
Vragenlijst
leerlingen
(n = 1095)

Hoe gebruiken docenten uit het leernetwerk de FE-cylcus
na 1/1,5 jaar? (2e meting)

Hoe gebruiken docenten uit het leernetwerk de FE-cylcus
na 3 jaar leernetwerk? (3e meting)

Resultaten

- Nauwelijks verschil tussen leerlingen en docenten (alleen fase 1)
- Fase 1 en 2 het hoogst, 5 het laagst

Resultaten

Een aantal andere opvallende resultaten:

- Meer kennis en bekwaamheid is meer FE activiteit.
 - Activiteiten gericht op zelfregulatie bij leerlingen scoren lager.
 - Gezamenlijke FE klas leidt tot meer FE activiteit.
 - Verschillen tussen docenten, maar wel veel dezelfde patronen.
- Ruimte voor groei.

Zelf aan de slag!

Leerdoel: Herken de verschillende fases in FE activiteiten.

Fase 1

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Voorbeelden van leraargedrag

1.	De leraar bespreekt met leerlingen de leerdoelen van de les.
2.	De leraar bespreekt met leerlingen de leerdoelen voor een langere periode (bijv. een lessenreeks).
3.	De leraar bespreekt met leerlingen waarom leerdoelen en het behalen ervan belangrijk zijn.
4.	De leraar gaat na of leerlingen begrijpen wat de leerdoelen inhouden.
5.	De leraar bespreekt met leerlingen waar een goed uitgevoerde taak aan moet voldoen (succescriteria).
6.	De leraar laat leerlingen zelf succescriteria opstellen.
7.	De leraar gebruikt voorbeelden van verschillende kwaliteit om te laten zien hoe de uitvoering van een taak eruit ziet.

Fase 2

Fase 2: leerlingreacties ontlokken

Voorbeelden van leraargedrag

8.	De leraar gebruikt verschillende FE-methodieken om te ontdekken wat alle leerlingen kennen en kunnen.
9.	De leraar gebruikt <u>formele</u> FE-methodieken, zoals voor- en tussentoetsen, portfoliogesprekken en verslagen.
10.	De leraar gebruikt <u>informele</u> FE-methodieken, zoals observaties en (door)vragen stellen.
11.	De leraar zet verschillende FE-methodieken in om zicht te krijgen op de misconcepties van leerlingen.
12.	De leraar vraagt leerlingen om een antwoord uit te leggen of toe te lichten.
13.	De leraar laat leerlingen hun antwoorden aan elkaar uitleggen of toelichten.

Fase 3

Fase 3: leerlingreacties analyseren en interpreteren

Voorbeelden van leraargedrag

	14. De leraar gebruikt digitale middelen om reacties van leerlingen te analyseren, zoals een Kahoot-app of een digitale leeromgeving.
	15. De leraar vergelijkt het werk van de leerlingen met de criteria van de taak (succescriteria).
	16. De leraar laat leerlingen zelf hun werk vergelijken met de criteria van de taak (succescriteria).
	17. De leraar laat leerlingen elkaars werk vergelijken met de criteria van de taak (succescriteria).
	18. De leraar gaat in gesprek met leerlingen om hun reacties te begrijpen en te duiden.

Fase 4

Fase 4: communiceren met leerlingen over resultaten

Voorbeelden van leraargedrag

19.	De leraar bespreekt de sterke punten <u>van de hele klas</u> .
20.	De leraar bespreekt de verbeterpunten <u>van de hele klas</u> .
21.	De leraar bespreekt de sterke punten met <u>groepjes en/of individuele leerlingen</u> .
22.	De leraar bespreekt de verbeterpunten met <u>groepjes en/of individuele leerlingen</u> .
23.	De leraar laat leerlingen hun <u>eigen</u> sterke punten en verbeterpunten benoemen.
24.	De leraar laat leerlingen sterke punten en verbeterpunten <u>van elkaar</u> benoemen.
25.	De leraar geeft leerlingen feedback tijdens het uitvoeren van een taak.
26.	De leraar biedt leerlingen hulpmiddelen voor het geven van goede feedback aan elkaar.

Fase 5

Fase 5: vervolgacties nemen: onderwijs en leren aanpassen

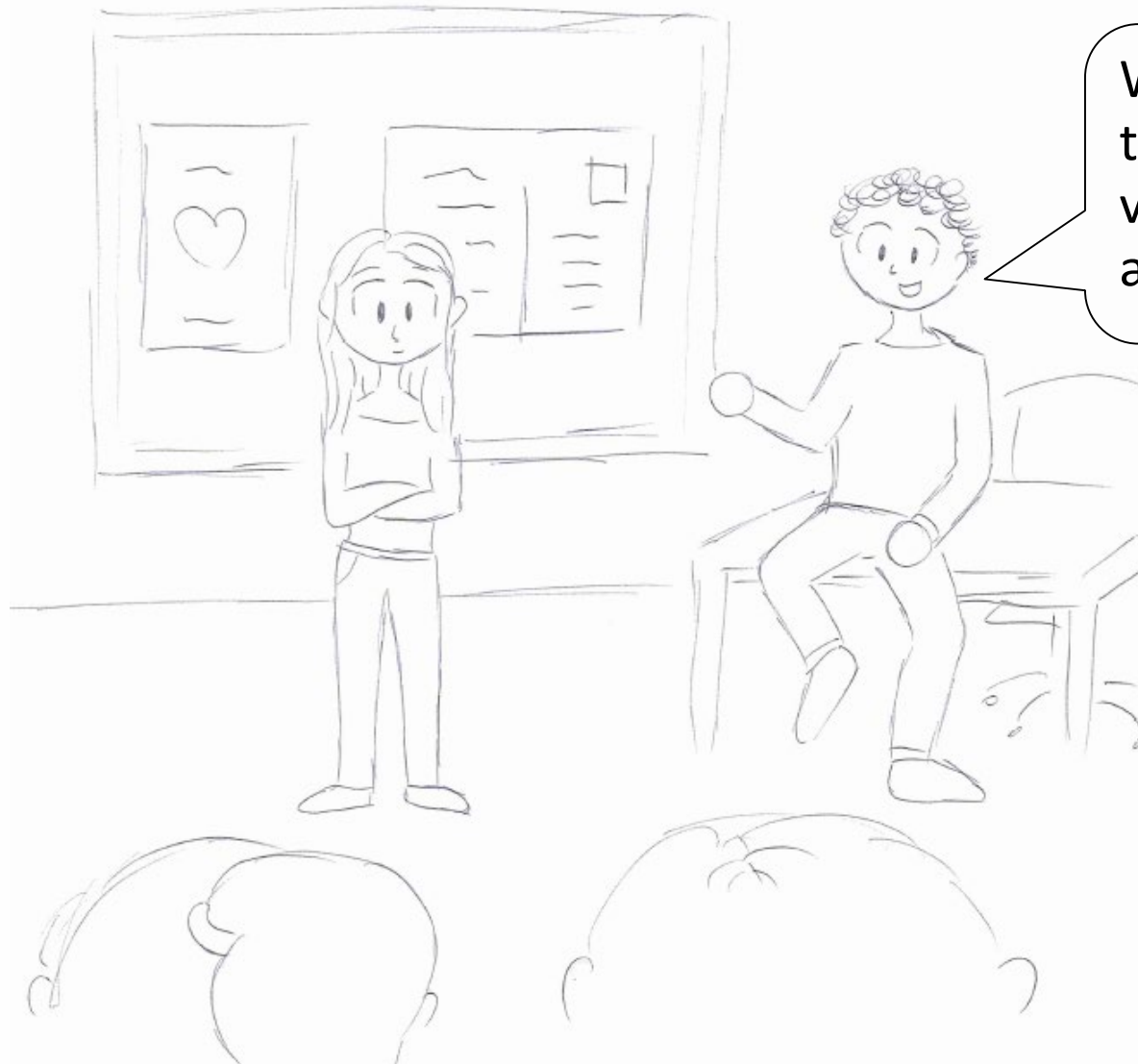
Voorbeelden van leraargedrag

27.	De leraar laat leerlingen hun werk verbeteren na het krijgen van feedback.
28.	De leraar bedenkt met leerlingen welke stap ze de volgende keer moeten zetten in hun leren.
29.	De leraar laat leerlingen <u>zelf</u> bedenken welke stap ze de volgende keer moeten zetten in hun leren.
30.	De leraar laat leerlingen <u>met elkaar</u> bedenken welke stap ze de volgende keer moeten zetten.

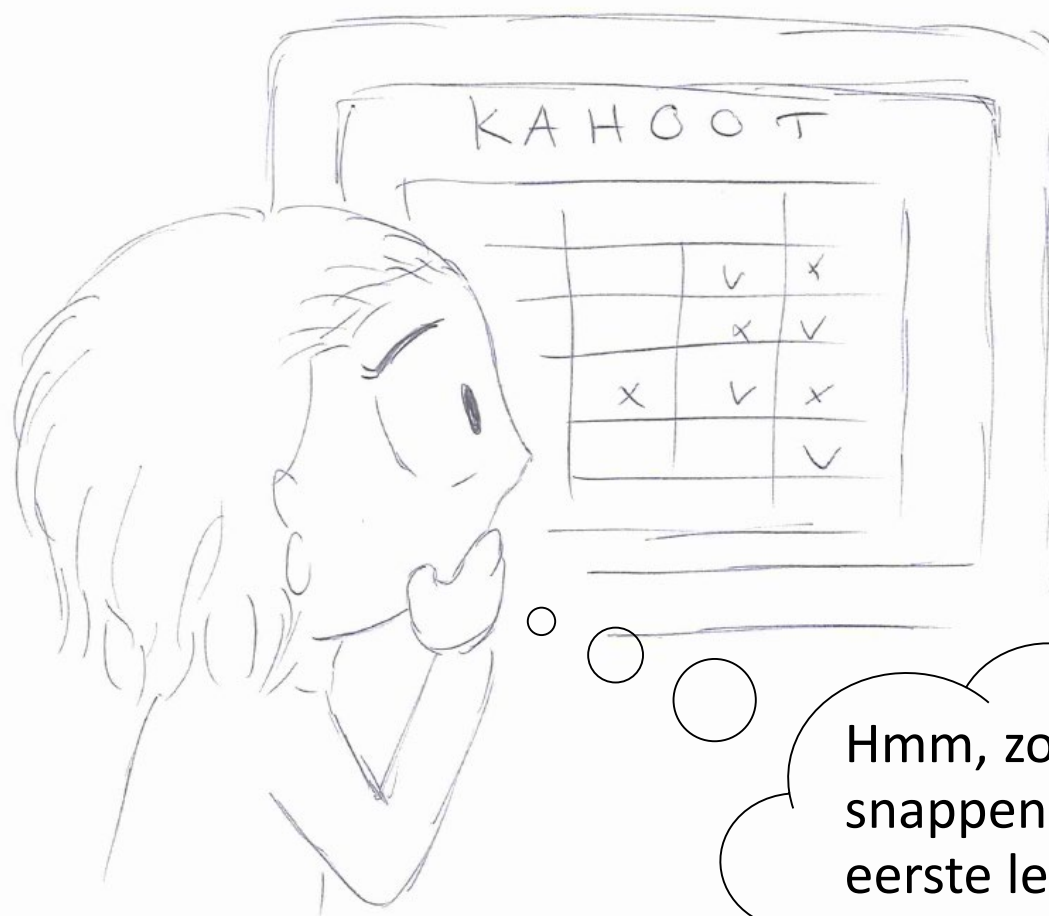
Herken de fase

Welke fase hoort bij de volgende FE activiteit?

Wie kan er een
top benoemen
van deze
ansichtkaart?

Dan loop ik rond en dan kijk ik meer en dan luister ik meer naar wat ze zeggen. ... En zulke momentjes, dat ze niet door hebben dat je staat te luisteren eigenlijk, daar haal je ook heel veel info uit.

Hmm, zo te zien
snappen ze het
eerste leerdoel
nog niet helemaal.

Op een padlet moesten ze dan aangeven, waar vind je dat een goede e-mail aan moet voldoen? Wat is nou een goede en wat is nou een minder goede e-mail?

Na deze
les kan
je...

Leerdoelen van
vandaag

1.
2.

Aan de hand van mijn succescriteria in combinatie met succescriteria die ze voor zichzelf hebben bedacht aan het begin van het proces, gaan ze kijken naar hun werkstuk en waar zitten ze ongeveer?

Probeer dit
keer met iets
meer kracht te
slaan.

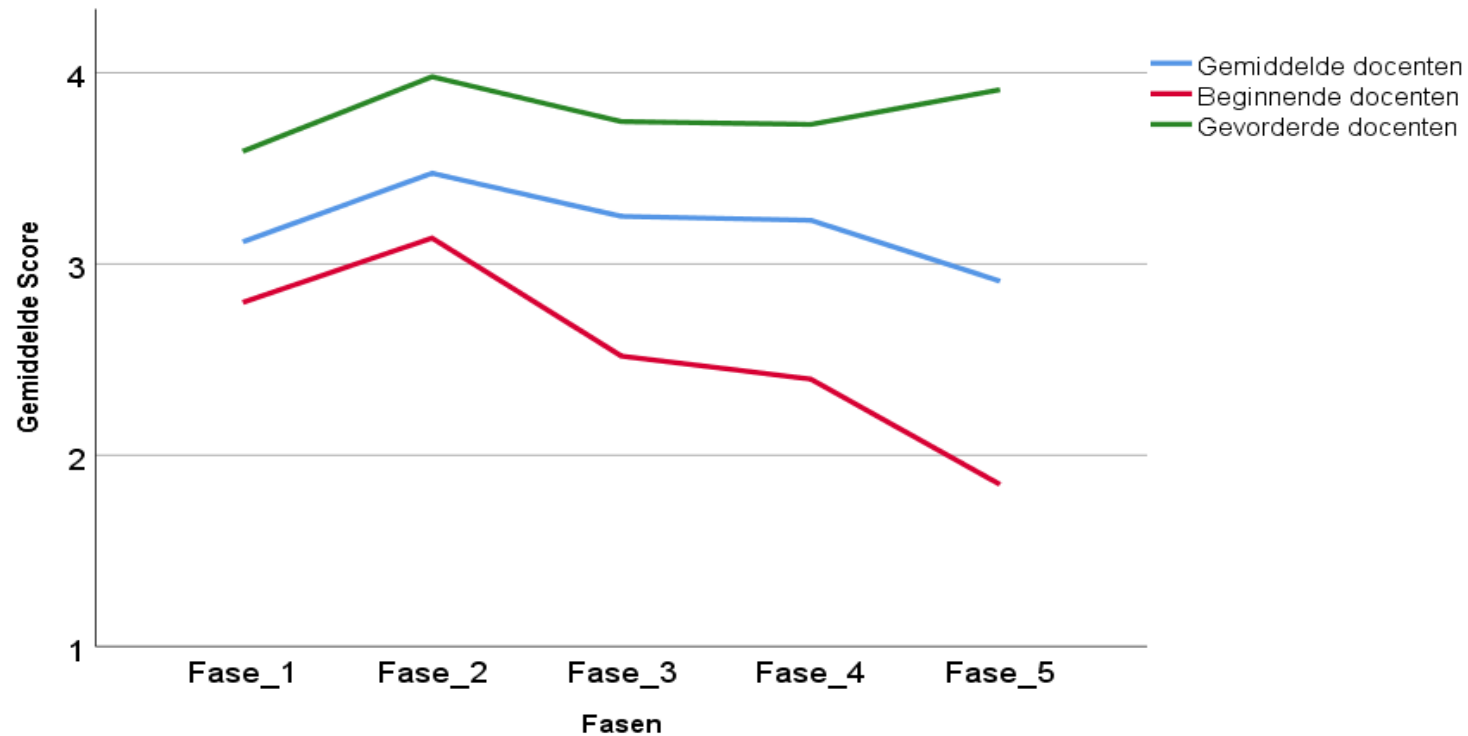

Niet alleen maar verzamelen, maar dan ook al bedacht hebben van wat kan ik nou met die leerlingen die dat nog niet zo goed kunnen en wat kan ik met de leerlingen die het wel goed kunnen?

Zelf aan de slag!

Leerdoel: Herken het verschil tussen een beginnend, gemiddeld en gevorderd niveau in FE.

Verschillen tussen docenten

- Opvallend: (met name) dezelfde patronen tussen beginnende, gemiddelde en gevorderde docenten.
- Toch: kwaliteit kan verschillen → daarover discussiëren

Fase 1

Beginnend

“Ik gebruik altijd de planning van de les, die heb ik op het bord staan met de lesdoelen: we gaan dat en dat doen. Zo begin ik eigenlijk altijd elke les.”

“Ik ben met fase 1 ongeveer begonnen, van hé dit gaan we doen. Het leerdoel van vandaag is heel kort, namelijk: beter slaan.”

Gevorderd

“Ik merk dat de leerdoelen heel veel richting en structuur voor de lessen geven waar ik met de leerlingen heen wil en wat ik van ze verwacht.”

“Ik probeer nu ook dat de leerlingen het voor zichzelf kunnen plaatsen in een groter geheel. Dat ze weten van we zijn nu ergens mee bezig dat onderdeel is van een groter doel, een hoger doel.”

Fase 1

- Verschil tussen een lesdoel en een leerdoel.
- Nadenken over de 'essenties' van je vak.
- Concreet verwoorden wat je wil zien bij leerlingen.

Fase 2

Beginnend

“Zij maken de opdrachten en ik loop rond om te kijken of ze het begrijpen.”

“Nou uiteindelijk ontlok je dus als je naar fase 2 gaat, ook reacties. Want je ziet dus wat de kinderen gaan doen, waar gaan ze naartoe?”

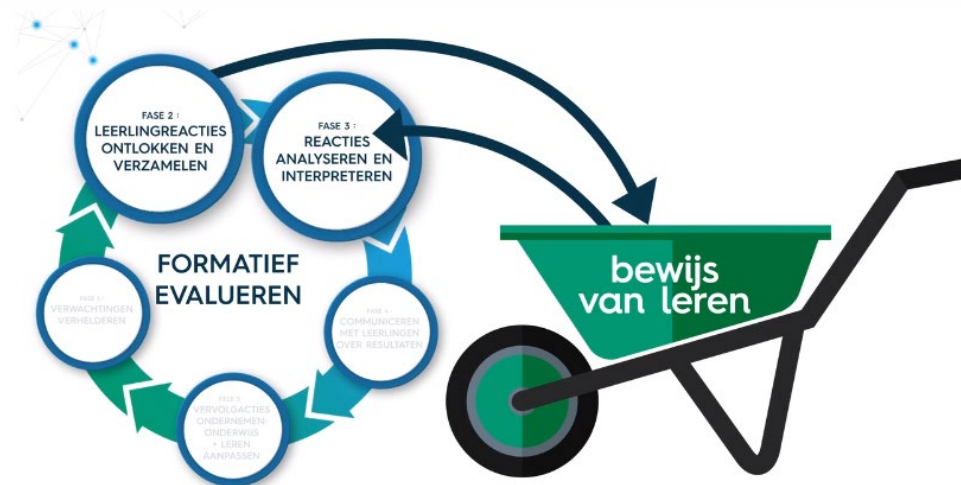
Gevorderd

“Dus veel mondelinge communicatie daarover, omdat ik merk dat ze dat heel prettig vinden en ik ook, want dan kan ik doorvragen om hun antwoorden helderder te krijgen.”

“Kijk als je een tool inzet heb je altijd van iedereen een reactie. Met een onderwijs leergesprek kunnen ook de dominante kinderen, of degene die altijd zijn vinger omhoog steekt, makkelijker aan het woord komen dan de anderen (en dat wil ik voorkomen).”

Fase 2

- Gericht informatie ophalen gekoppeld aan leerdoelen en succescriteria.
- Dieper informatie verzamelen.
- Van alle leerlingen.

Fase 3 (en link naar fase 5)

Beginnend

“En soms haal ik er ook uit, oké deze vraag snappen ze allemaal niet...”

“Ik gebruik de informatie dan niet meteen in dezelfde les, maar ik ga er dan over nadenken als ik mijn volgende les voorbereid.”

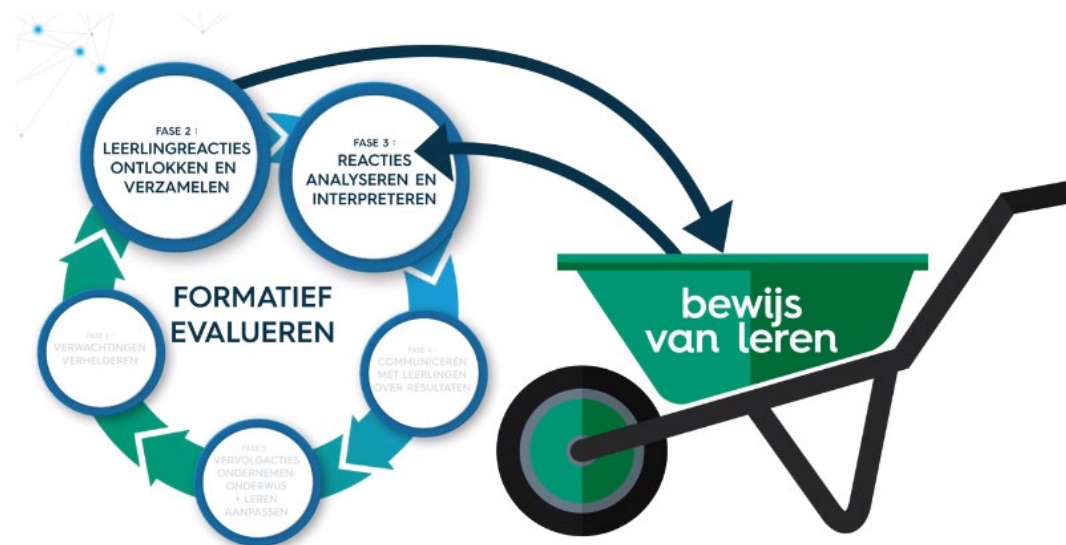
Gevorderd

“Hebben ze genoeg woordenschat om de opdracht te kunnen uitvoeren? Of betekent dat we eigenlijk een tussenstapje moeten zetten door iets meer te geven, zodat ze verder kunnen met de opdracht?”

“En dan wil ik eigenlijk de volgende les dieper ingaan op die vragen, hoe ze die nou precies hebben beantwoord. Dus die analyse uitvoeren en wat zegt mij dat dan, en dan wil ik er wat mee gaan doen.”

Fase 3

- Weet je wat je wilt weten? → Leerdoelen
- Wat ga je ermee doen?
- Tijd voor nemen en liefst z.s.m.

Fase 4

Beginnend

“Fase 4 zou dan bij mij kunnen zijn, oké wat heb je deze les geleerd?
Zijn dat die lesdoelen? Ja of nee?”

“Ik ben wel gaan rondlopen en ben ze feedback gaan geven over
wat ze op dat moment aan het doen zijn.”

Gevorderd

“En toen moesten ze eerst een paar tops geven en vervolgens een
tip aan diegene die die kaart had gemaakt en ze wisten dan niet
wie, maar die zat wel in de klas.”

“Wat vind je er zelf van? Waar zitten je verbeterpunten en lijkt dit
echt al op hetgeen waar het op zou moeten lijken? Aan de hand
van dus je verwachtingen, je succescriteria en je leerdoelen ga je
dus in gesprek van ‘hé, komt dit al in de buurt?’”

Fase 4

- Feedback gericht op leerdoelen en succescriteria.
- Feedback tijdens het uitvoeren van de taak.
- Zelf-reflectie en peerfeedback.

Fase 5

Beginnend

“Bij het laatste proefwerk bijvoorbeeld, heb ik dus leerlingen eruit gehaald die topo niet goed hadden gemaakt en ben ik even met hen apart gaan zitten en kon de rest van de klas gewoon doorwerken.”

“En meestal na elke les schrijf ik ook op wat ik gezien heb, wat ik gedaan heb en wat ik eventueel voor vervolgacties kan ondernemen voor volgende week. Maar vaak zit dat natuurlijk ook wel in je hoofd als je je les voorbereid. Dan denk je toch altijd weer terug aan de les die je de afgelopen week hebt gehad, van oké, dit heb ik toen gezien, dit ga ik anders doen.”

Fase 5

Gevorderd

“We passen ons vervolgonderwijs erop aan. De een heeft meer input nodig dan de ander. En de een kan al sneller produceren dan de ander. Bijvoorbeeld de plusgroep, die kan al eerder hun kennis toepassen. En de hulpgroep die moet echt wel, ja woordjes gaan zoeken en woordjes leren en vertalen en daar kun je er ook niet bij vanuit gaan dat ze dat voor een deel al automatisch opgepakt hebben.”

“Dat geeft de leerlingen informatie over kan ik dit en wat heb ik nog nodig? Maar het geeft mij ook heel veel informatie over wat staat mij te doen? Wat wordt voor mij de volgende stap? Moet ik terug of moet ik langer ergens bij stilstaan of kan ik verder?”

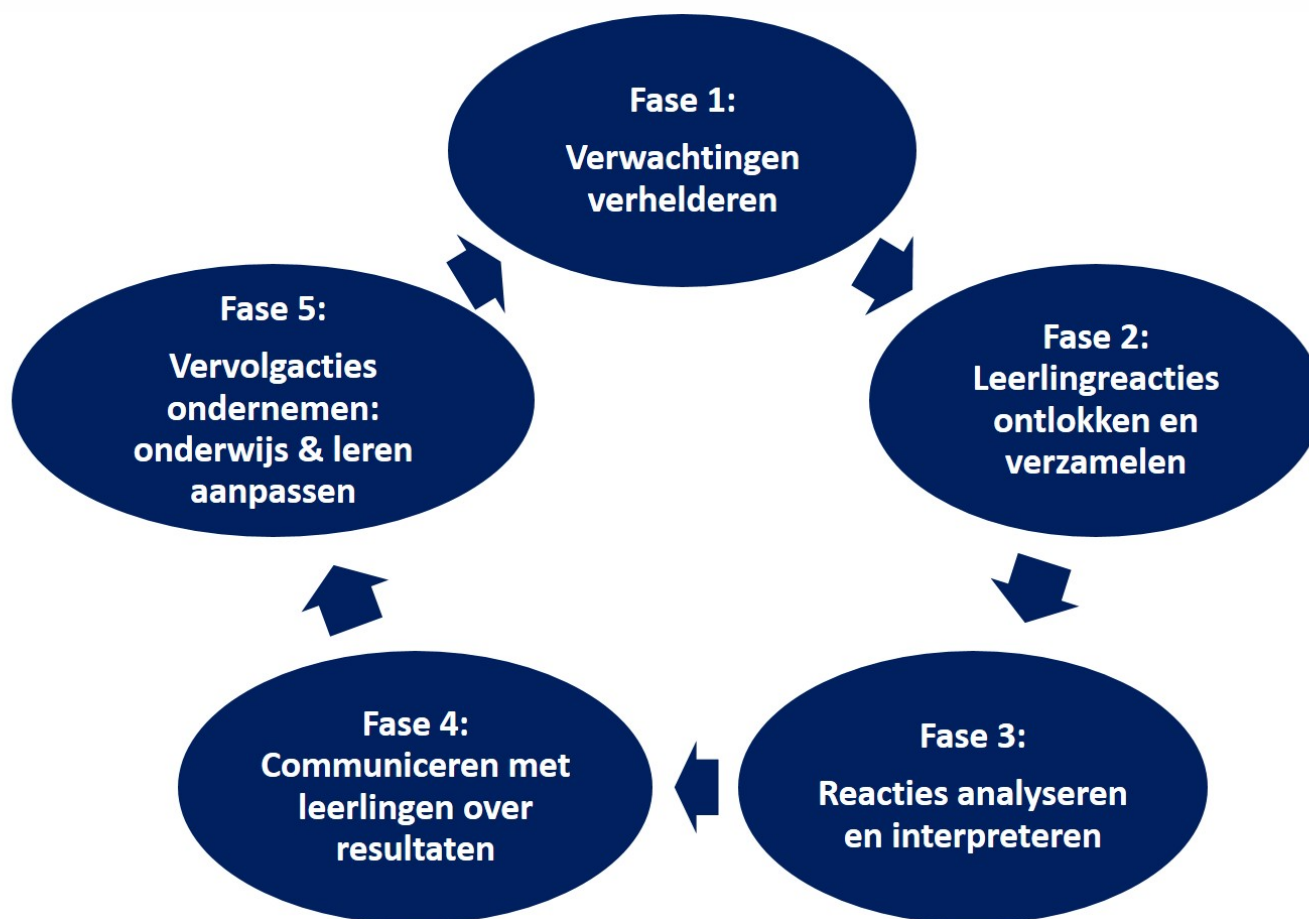
Fase 5

- Komen de kennis/vaardigheden nog terug?
- Pas je je onderwijs aan op basis van de leerdoelen en de leerbehoeftes (en dus de vorige fases)?
- Leerlingen aan zet.

De FE-cyclus

SAMENHANG!

Afronding

Ons leren

Leerdoelen behaald?

Na de workshop:

- Weet je hoe docenten (uit het leernetwerk) de FE-cyclus in hun lesgeven inzetten.
- Herken je de verschillende fases in FE activiteiten.
- Herken je het verschil tussen een beginnend, gemiddeld en gevorderd niveau in FE.

Leerdoelen behaald?

- Wat neem je mee?
- Nog vragen?
- marijke.veugen@wur.nl

Bedankt! 😊